

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

بررسی تأثیرات مثبت و منفی شبکه‌های اجتماعی بر خانواده‌ها

زیبا جمالی^۱، عمران خسروی^۲، بهزاد احمدیان^۳، فاطمه رئیسی^۴، علی دهاز^۵، مرجان بیات نیا^۶

چکیده:

در دو دهه اخیر، پدیده‌ای نو بنام شبکه‌های اجتماعی باعث تأثیرات جدی بر نهادی‌ترین نهاد اجتماع - که خانواده می‌باشد - گذاشته است؛ از این رو لازم است بررسی کنیم تا دریابیم این پدیده چه آثار سازنده و چه آثار مخربی برای خانواده‌ها به همراه دارد. این شبکه‌های اجتماعی مجازی با هدف کاهش اتلاف وقت، سرعت بخشیدن به ارتباطات بین فواصل دور، کاهش هزینه‌های ارتباطی و افزایش کیفیت ارتباطات غیر حضوری بوجود آمدند. این شبکه‌ها همچنین تأثیرات مهمی را بر میزان و کیفیت مشارکت‌های اجتماعی در جوامع مختلف گذاشته‌اند تا جایی که اخیراً برخی از آنها دقیقاً با هدف توسعه مشارکت‌های مردمی در زمینه‌های خاص ایجاد شده‌اند. از این‌ها گذشته فرصت‌های شغلی فراوانی نیز بوجود آورده‌اند تا افراد خلاق و نوآور بتوانند بسادگی نان قوه تفکرشان را بخورند. از آنجا که این شبکه‌ها محل تجمع میلیونی و حتی میلیاردی کاربران اینترنت هستند، آگاهی‌های عمومی نیز ساده‌تر و بسیار کم هزینه‌تر و با کیفیتی بیش از پیش قابل اطلاع رسانی می‌باشند. اما آسیب‌های ناشی از استفاده ناصحیح این شبکه‌ها امروزه بطور چشمگیری در جوامع جولان می‌دهند. از روابط نامشروع و خیانت زوجین گرفته تا تسهیل نفوذ به حریم خصوصی خانواده‌ها، همگی آسیب‌هایی هستند که شاید هیچوقت جبران‌پذیر نباشند. در پی این تأثیرات، پیامدهای سنگین دیگری هستند از جمله شکست‌های عاطفی که باعث مرگ تدریجی افراد و از بین رفتن روح و سرزندگی جامعه می‌شوند. از دیگر آثار مخرب این ابزارهای ارتباطی افزایش نرخ طلاق است که باعث کاهش اعتبار و ارزش‌های معنوی جوامع است. اما این‌ها مشکلاتی هستند که شبکه‌های اجتماعی در بعد اجتماعی در پی آورده‌اند. مشکلات فردی نیز در پی استفاده کنترل نشده از شبکه‌های اجتماعی بوجود می‌آیند که از جمله آنها می‌توان آسیب‌هایی که به بینایی افراد وارد می‌شود، بر هم خوردن نظم خواب و برنامه‌ی روزمره، چاقی و تنبلی جسم، کاهش توانایی‌های ذهنی و در نتیجه افت تحصیلی دانش‌آموزان و دور شدن از اهداف مهم زندگی فردی را نام برد. در این مقاله ضمن برجسته ساختن اهمیت نهاد خانواده و مورد تهدید قرار گرفتن آن از سوی شبکه‌های اجتماعی مجازی، پیشنهاداتی به منظور آشنایی هر چه بیشتر خانواده‌ها با تهدیدات فضای مجازی و استفاده صحیح از فضای مجازی و نیز راهکارهایی جهت پیشگیری و کاهش تهدیدات اینترنتی در ابعاد مختلف و خانواده با توجه به هنجارهای جامعه ارایه شده است.

۱. دانشجوی کارشناسی مهندسی برق دانشگاه صنعتی سیرجان butiful2020@gmail.com
۲. دانشجوی کارشناسی مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی سیرجان، okhosravi.ok@gmail.com
۳. دانشجوی کارشناسی مهندسی شیمی دانشگاه صنعتی سیرجان bzdamb@gmail.com
۴. دانشجوی کارشناسی مهندسی برق دانشگاه صنعتی سیرجان، raisi.fatemeh75@gmail.com
۵. دانشجوی کارشناسی مهندسی برق دانشگاه صنعتی سیرجان، alidahaz445@yahoo.com
۶. دانشجوی کارشناسی مهندسی شیمی دانشگاه صنعتی سیرجان، marjan.ba.674@gmail.com

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، تأثیرات مثبت، تأثیرات منفی، خانواده

۱. مقدمه

در قرن بیستم با پیشرفت‌هایی که در حوزه‌ی علم و فناوری صورت گرفته، ابزارها و راه‌های ارتباطی میان انسان‌ها دستخوش تغییرات و تحولات بسیاری شده است و بشر شاهد پیدایش نظام‌هایی از ارتباطات می‌باشد که توزیع و انتقال سریع و گسترده‌ی پیام‌ها از یک نقطه در جهان به نقاط دیگر امکان‌پذیر ساخته است. یکی از بارزترین آنها اینترنت است که در دو دهه‌ی اخیر رشد سریعی داشته و در همه‌ی کشورها در حال تبدیل شدن به جزیی از زندگی مردم می‌باشد، تکنولوژی اینترنت به افراد کمک می‌کند از محدودیت‌های جغرافیایی رها شده از زمان و مکان فراتر روند و در دنیای شبکه‌ای به خلاقیت و ارتباط با دیگران بپردازند. همین گستردگی و پیشرفت روزافزون اینترنت و نیازهای جامعه‌ی بشری به ارتباطات بیشتر، باعث بوجود آمدن شبکه‌های اجتماعی مجازی شده است. در سال‌های اخیر گرایش به سمت این شبکه‌ها به طور چشم‌گیری افزایش یافته، تا جایی که بر زندگی افراد و خانواده‌ها تأثیرات قابل ملاحظه‌ای گذاشته است. بسیاری از پژوهشگران و جامعه‌شناسان در پژوهش‌هایی که بر روی اینترنت و تأثیرات اجتماعی، آن انجام داده‌اند به این نتیجه رسیدند که اینترنت علاوه بر اینکه می‌تواند باعث تسهیل روابط اجتماعی افراد شود، می‌تواند آسیب‌هایی نیز در حوزه‌ی خانواده و جامعه بوجود آورد. شبکه‌های اجتماعی مجازی با اهداف مختلفی ایجاد شده‌اند و کاربران زیادی را به سوی خود جذب می‌کنند و با آرایه‌ی سرویس‌ها و خدمات متنوع هم‌زندگی را برای خانواده‌ها و جوامع آسان کرده و هم باعث بوجود آمدن مشکلات و مسائلی برای آنها شده است. به تعبیر رهبر معظم انقلاب اسلامی: "استفاده از فضای مجازی مانند یک چاقوی دو لبه است" که می‌تواند تأثیرات عمیق و همه‌جانبه‌ای بر حیات اجتماع داشته باشد و هم نهاد خانواده را به عنوان یکی از عوامل موثر و تعیین‌کننده در زندگی اجتماعی فرد را تحت تأثیر قرار دهد. جوامع بشری بدون وجود سازمان خانواده‌تداومی نخواهد داشت به همین دلیل تضعیف و کم‌رنگ شدن کارکردهای این نهاد مهم می‌تواند باعث بروز بحران‌های عمیقی هم چون انحرافات، آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی و فرهنگی در جوامع بشود.

۲. تعاریف:

الف) شبکه‌های اجتماعی^۱

انسانها از قرن‌ها پیش که گرد آتش می‌نشستند و برای یکدیگر داستان نقل می‌کردند در حال تشکیل شبکه‌های اجتماعی بودند. اما چیزی که باعث شده است شبکه‌ی اجتماعی امروزه بیشتر از همیشه مورد توجه قرار بگیرد بوجود آمدن ابزارهای دیجیتال و کمک آنها به توسعه‌ی شبکه‌های اجتماعی بوده است. شبکه‌ی اجتماعی اصطلاحی است که برای نخستین بار در سال ۱۹۵۴ توسط جان بارنز که در حوزه‌ی انسان‌شناسی اجتماعی در بخشی از نروژ فعالیت داشت برای توصیف رابطه‌ی بین انسان‌ها و تحلیل مکانیزم‌های ارتباطی و تصمیم‌گیری آنها به کار برده شد و هنگامی بوجود می‌آمدند که ساختاری از گره‌های مرتبط به هم شکل گیرد که این گره می‌توانست یک فرد، یک گروه یا یک سازمان باشد. و یا به تعبیری می‌توان گفت: شبکه‌های اجتماعی به معنای نمایش و مطالعه‌ی ارتباط بین این گره‌ها، جریان دانش و اطلاعات آنهاست. این سایت‌های شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر وب هستند و با اتصال مردم و گره‌ها به یکدیگر سبب اشتراک‌گذاری اطلاعات از طریق اینترنت می‌شوند و دارای ویژگی‌های زیر می‌باشند:

- آرایه‌ی خدماتی مانند چت، وبلاگ نویسی، ایمیل، پیام‌های فوری، ویدیو و...

^۱. social network

- ساخت یک پایگاه داده از کاربران که باعث می‌شود تا کاربران دوستان خود را بیابند
 - ایجاد جوامع و گروه های مختلف
 - فراهم کردن زمینه ای برای ملاقات با افراد دیگر
- ...

ب) تعریف خانواده و اهمیت آن:

در هر نهاد اجتماعی خانواده به عنوان عنصر اصلی، سلول بنیادی، خشت بنای جامعه، کانون اصلی حفظ سنت ها، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی محسوب می‌گردد که سلامت آن عامل پیشرفت و رشد اجتماع خواهد بود و نابسامانی و بیماری آن جامعه را دچار آسیب می‌کند که البته این عوامل سوق دهنده و بازدارنده بستگی به روابط درون خانواده و تا حدودی به روابط بین افراد در اجتماع بر می‌گردد. خانواده در تمام فرهنگ ها کانون شکل‌گیری هویت فرد است. هیچ فردی جدا از خانواده اش قابل تعریف نیست و خانواده رکن اصلی سازنده ی فرد و شخصیت اوست و عامل اصلی در تربیت جسم و روان افراد نیز می‌باشد که این خود عامل اصلی موفقیت انسان در تمام مراحل زندگی می‌باشد؛ چرا که وقتی فرد از لحاظ روحی و روانی به آرامش کامل برسد، می‌تواند تمام کارهای خود را به سمت هدف اصلی سوق دهد و نتیجه ی خوبی برای او رقم بزند از زمان آفرینش بشر تا کنون انسان موجودی اجتماعی بوده است و بر خلاف برخی موجودات تمایل به زندگی گروهی و دسته جمعی داشته است. به این خاطر که رشد و بالندگی او در کنار سایر اعضای در کانون خانواده فراهم می‌گردد و اگر زمانی فردی از افراد نتوانست بصورت گروهی زندگی کند و از گروه جدا شد خو به خود نسل آن فرد هم قطع می‌گردد و انسان برای ادامه ی نسل ناگزیر از زندگی اجتماعی و خانواده است.

۳. ضرورت و اهمیت بررسی موضوع

تا یک دهه پیش دسترسی به شبکه های اجتماعی، به صورت امروزی امکان پذیر نبود. برای مثال، هنگامی که رسانه ی اجتماعی فیسبوک راه اندازی شد، امکان استفاده از آن تنها برای دانشجویان و اساتید میسر بود. در ایران نیز دسترسی به نرم افزار های رسانه ای و اجتماعی، ملزم داشتن یک تلفن همراه بود؛ که در آن زمان هر شخصی نمی‌توانست یک تلفن همراه داشته باشد. چه با توجه به محدودیت سنی که خانواده ها برای فرزندان شان قائل می‌شدند و چه با توجه به قیمت های دست نیافتنی که تلفن های همراه در آن زمان داشتند. از این گذشته، اینترنت هم به شکل امروزی همه جا فراگیر نبود و سرعت دسترسی آن نیز بسیار محدودتر بود. اما امروز چطور؟ حتی بدست کودکانی که سنشان قد مدرسه رفتن هم نمی‌دهد، تلفن همراه و یا تبلت های هوشمند دیده می‌شود که امکان دسترسی به اینترنت و رسانه های اجتماعی را برای آنان آسان می‌سازد. گروه ها و رده های سنی بالاتر نیز که دیگر جایی برای حرف زدن باقی نگذاشته اند. این پدیده که گاهی انقلاب اطلاعات و ارتباطات نامیده می‌شود، باعث پیدایش نگرانی های زیادی در زندگی روزمره افراد، بخصوص والدین شده است. که چگونه فعالیت های فرزندان خود را کنترل کنند؟ آیا باید آنها را کاملاً از دسترسی به این ابزارها محروم کرد؟ یا با خیال راحت می‌توان آنها را در این فضاها رها کرد؟ چکار باید کرد تا افراد بتوانند بین استفاده از این فضاها و انجام فعالیت‌های روزانه تعادل برقرار کنند؟ گسترش روز افزون رسانه های اجتماعی در میان رده های سنی مختلف نیازمند بررسی رفتار های فردی و اجتماعی افراد جامعه می‌باشد. بعضی ها با افراط و تفریط در مورد فواید و مضرات رسانه های اجتماعی و فناوری های جدید با سعی در بد نشان دادن آنها، باعث کنجکاو تر کردن و تشویق افراد برای استفاده ی بیشتر از این ابزارها می‌شوند. برخی نیز باعث برداشت های کاملاً منفی شده و دیگران را از استفاده ی آنها می‌ترسانند و چهره ی این رسانه ها را

بسیار ناخوشایند نمایان می کنند. در همین زمینه، افزایش توجه کابران اینترنتی به رسانه های اجتماعی و رشد سایت ها در فضای مجازی در سال های اخیر موجب شده است، مطالعات علمی درباره ی شبکه های اجتماعی در مراکز دانشگاهی و پژوهشی مورد توجه بیشتری قرار گیرد. این پدیده ی اجتماعی در فرهنگ نو ظهور ایرانی، منجر به تأثیرات جدی و گاه جبران ناپذیر در کانون گرم خانواده ها شده است. اما متأسفانه، در ایران، در عرصه ی سیاست گذاری فضای مجازی، بویژه رسانه های جدید، توجه چندانی به نیازهای ارتباطی مخاطبان ایرانی در پیوستن به شبکه های اجتماعی نشده است. در حقیقت نگاه منفی بر تحولات فناوری در عرصه رسانه های جدید و بی توجهی به نیازهای ارتباطی مخاطبان، نه تنها ما را از شناخت علمی اینگونه نیازها دور می کند، بلکه زمینه را برای تأثیرگذاری این رسانه ها که در بسیاری از مواقع همسو با منافع ما نیست فراهم می آورد. بنابراین بررسی این پدیده و شناخت فواید و مضرات، دانستن یک تعریف کلی، و بررسی راهکارهای پیشنهادی برای برخورد با این پدیده، برای خانواده ها، امری ضروری است.

۴. تاریخچه:

در این بخش به بررسی تاریخچه شبکه های اجتماعی و زمینه ایجاد آنها می پردازیم: در حقیقت شبکه های اجتماعی حقیقی تاریخچه ای به قدمت تاریخ داشتند و انسان بر اساس طبیعت اجتماعی خویش در هر فضایی، از شبکه ارتباطی خاص خود برخوردار بوده است. اما اصطلاح شبکه های اجتماعی در سال ۱۹۵۴ برای نخستین بار توسط آقای جی ای بارنز^۱ مطرح شد و از آن پس به سرعت به شیوه ی کلیدی در تحقیقات و مطالعات بدل گشت.

با شکل گیری دنیای مجازی به موازات دنیای حقیقی، ظرفیت های ویژه و حجم اطلاعات غیرقابل تصویری که در آن مبادله می شود و همچنین سیاست های خاص در سال ۱۹۶۰ نخستین بار بحث شبکه های اجتماعی در دانشگاه ایلی نیوز ایالات متحده آمریکا مطرح شد. پس از آن در سال ۱۹۹۷ نخستین سایت شبکه ی اجتماعی به آدرس <http://www.Sixdegrees.com> راه اندازی شد. خدمات این سایت با وجود داشتن میلیون ها عضو فقط به تنظیم پروفایل و امکان ارسال و دریافت درخواست دوستی از دیگر اعضا محدود می شد. به همین خاطر در سال ۲۰۰۰ تعطیل شد. در این دوران یعنی از سال ۱۹۹۹ تا سال ۲۰۰۱ وب سایت های اجتماعی دیگری با امکانات جدید هم بوجود آمد که افراد را به ایجاد صفحات تخصصی، شخصی، حرفه ای و دوست یابی ترغیب می کردند. اما سال ۲۰۰۱ با بوجود آمدن سایت هایی چون: ریز^۱، لینکد-این^۲ و فرنداستر^۳ (برای امور تجاری)، کوچ سرفینگ^۴ برای مسافرت، مای چرچ^۵ برای مسیحیان و موارد دیگر روند تخصصی شدن شبکه های اجتماعی سرعت گرفت و کاربرد شبکه ها از یکدیگر متمایز شد. بعد از آن، انفجار تجارت در وب سایت های اجتماعی در سال ۲۰۰۲ باعث بوجود آمدن شبکه های اجتماعی فرنداستر، اورکات^۶ و لینکد-این شد و باعث شکوفایی قارچ گونه وب سایت های شبکه های اجتماعی در اینترنت شد. در سال ۲۰۰۴، سایت های شبکه اجتماعی فرنداستر با ۷ میلیون کاربر و مای اسپیس^۷ با ۲ میلیون کاربر صاحب بیشترین کاربران در این حوزه بودند. در همین سال شبکه ی اجتماعی فیسبوک مارک زوکربرگ در خوابگاه دانشگاه هاروارد راه اندازی شد. سال ۲۰۰۵، سال ظهور قوانین برای شبکه های اجتماعی

۱ Ryze

۲ LinkedIn

۳ Friendster

۴ Couchsevfing

۵ My Church

۶ Orkut

۷ My space

بود زیرا بسیاری از اطلاعات شخصی افراد در اختیار این شبکه ها بود و که قوانین مشخصی برای حفظ این اطلاعات و نوع ارتباطات ایجاد کردند و سرانجام سال ۲۰۰۶ سال گسترش روز افزون کاربران و بازدید کنندگان وب سایت‌های اجتماعی و هم چنین سایر سایت های دیگر شبکه های اجتماعی بوده است.

۵. تأثیرات و کارکردهای مثبت شبکه های اجتماعی:

۱.۵. مدیریت زمان

شبکه های اجتماعی می‌توانند باعث مدیریت و کاهش اتلاف وقت در زندگی روزانه شوند و به خانواده ها و افراد کمک کنند در مدت زمان کوتاهی حجم عظیمی از اطلاعات را دریافت و ارسال کنند. بطوری که امروزه می بینیم شبکه های اجتماعی انقلابی در زمینه سرعت بخشیدن و انتقال اخبار هستند. بسیاری از خبرگزاری ها، امروزه در این شبکه های اجتماعی فعالیت دارند و اخبار را با سرعت بالایی انتقال می‌دهند. تا جایی که یک فرد به راحتی می‌تواند تنها با خواندن تیتراهای اصلی مطالب در این شبکه ها، از اخبار روزانه اطلاع پیدا کند چرا که اخبار بوسیله صدها شبکه‌ی اجتماعی بی درنگ و فوری به سراسر دنیا منتشر می شوند.

۲.۵. صرفه های اقتصادی

بسیاری از مردم جهان، با ایجاد صفحه های شغلی در شبکه های اجتماعی و ارائه تصاویر و پیام های تبلیغاتی، محصول های خانگی یا فرهنگی خود را به کاربران معرفی می کنند. که یکی از دلایل آن هزینه های خیلی پایین داشتن صفحه در این شبکه هاست که هر کاربری را به استفاده از فضای مجازی، برای فعالیت اقتصادی ترغیب می کند. در این بین زنان خانه دار طبق شواهد، بیشترین کاربران شبکه های اجتماعی هستند که هم زمان با انجام امور روزانه و حضور در خانه، از فعالیت های اقتصادی سودمندی نیز بهره می برند؛ که این امر باعث بوجود آمدن درآمدهایی در خانواده و کمک به اقتصاد آن می‌شود. علاوه بر این شبکه های اجتماعی باعث بوجود آمدن مشاغل جدید و تبلیغات رایگان می شوند که این نیز به نوبه ی خود صرفه های اقتصادی قابل ملاحظه ای را برای افراد به ارمغان می آورد که از جمله آنها تبلیغات رایگان است.

تبلیغات رایگان

این سایت ها یکی از منابع مهم کسب درآمد هستند. از این طریق که کاربران شبکه های اجتماعی علاقه مندی های خود را در سایت اعلام می کنند و شرکت های تبلیغاتی با آگاهی از این علاقه مندی ها برای آنها آگهی می فرستند. بسیاری از شرکت ها هم خود، در شبکه های اجتماعی صفحه شخصی دارند و با مشتریان خود و سایر شرکت ها ارتباط برقرار می کنند. از طریق شبکه های اجتماعی می توانیم تبلیغات مربوط به کالا ها و خدمات شرکت خود را در یک لحظه به میلیون ها نفر در سراسر دنیا بفروسیم و بدون هیچ محدودیتی و هیچ گونه هزینه ای برای کالا ها و خدمات مان مشتری پیدا کنیم.

۳.۵. ارتباطات

توانایی اینترنت جهت دسترسی افراد سرتاسر جهان به یکدیگر، بدون در نظر گرفتن موقعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شان باعث استفاده روز افزون از این تکنولوژی شده است. شبکه های اجتماعی بعنوان یکی از محصولات اینترنت با گردهم آوردن دوستان می‌تواند به افزایش ارتباطات انسانی کمک کند نحوه تعامل و ارتباط را با دوستان و همکاران را تغییر دهد. همچنین این شبکه ها روابط دوستی افرادی را که در فاصله های جغرافیایی دور هستند، مستحکم تر می‌کند، به وسیله شبکه های اجتماعی افراد می‌توانند روابط دوستانه و تجاری خود را گسترش دهند و با یکدیگر آشنا شوند. همان طور که اشاره شد این شبکه ها افراد را در زمینه های مختلفی از جمله: برقراری

ارتباطات فرا مرزی و جهانی، گسترش و تسهیل روابط، بهبود روابط خانوادگی و فامیلی و به اشتراک گذاری علاقه مندی ها نیز یاری می کند که در زیر بصورت مختصر به آن اشاره می کنیم.

۳.۵ الف) برقراری ارتباطات فرا مرزی و آشنایی با افراد جوامع و فرهنگ های مختلف

جهانی و فرا مرزی بودن از ویژگی های منحصر به فردی شبکه های اجتماعی است که آنها را از دیگر رسانه ها متمایز می کند. هر فردی در هر نقطه از جهان می تواند از این طریق به آسانی به جدیدترین اطاعات دست یابد. وجود زبانهای مختلف در رسانه های اجتماعی، امکان حضور تمام افراد جامعه را فراهم می کند که می توانند فرهنگ حاکم بر جوامع خود را به معرض دید عموم بگذارند. همچنین در این شبکه ها ایده های جدید جهت گسترش جامعه، معرفی شده و مورد بحث قرار میگیرند. سازمانها نیز می توانند فرهنگ و دیدگاه خود را در معرض دید تمام جوامع قرار دهند.

۳.۵ ب) تسهیل و گسترش روابط

قبل از ایجاد این شبکه ها افراد برای انجام دادن کارهای مختلف باید مسافت زیادی را طی می کردند و هزینه های فراوانی را متحمل می شدند، ولی امروزه با وجود چنین شبکه هایی دیگر نیازی به هزینه های آنچنانی یا تلف کردن وقت نیست و تنها با حضور در این فضاها می توان بسیاری از کارهای سخت قدیم را انجام داد. شبکه های اجتماعی در اینترنت، موجب گسترده شدن دامنه ارتباطات شده است. ما می توانیم با عزیزان و دوستانمان که مدت ها از آنها خبری نداشتیم یا از آنها بسیار دور هستیم معاشرت کنیم و در یک مجموعه گسترده تری به دوستیمان ادامه دهیم و از عقاید و سلاقی یکدیگر استفاده کنیم و با هم به اشتراک بگذاریم. درحالیکه این کارها پیش تر یا ممکن نبود و یا اینکه وقت گیر و هزینه بر بود. یکی از دلایلی که نسل کنونی به این نوع از روابط روی آورده این است که آنها می توانند از این طریق در هر زمان و مکانی به ارتباط با دیگران بپردازند؛ زمان، مسئله ای است که این روزها به معضلی بزرگ در جوامع پیشرفته تبدیل شده است و وجود امکانات تکنولوژی که برای برقراری ارتباط، به عنوان راه حل مناسب، از سوی بشر انتخاب شده است.

۳.۵ پ) توسعه مشارکت های اجتماعی

در شبکه های اجتماعی همواره اعضای شبکه بصورت مستقیم یا غیر مستقیم به شرکت در فعالیتهای واقعی در زندگی اجتماعی تحریک و تشویق می شود تأثیر گذاری قابل توجه شبکه های اجتماعی بر میزان و کیفیت مشارکت های اجتماعی در جوامع مختلف به حدی بوده است که اخیراً تعداد قابل توجهی از شبکه های اجتماعی، دقیقاً با هدف توسعه مشارکت اجتماعی مردم در زمینه های خاص ایجاد شده اند. که یکی از مهمترین نمونه های آن تبلیغات برای درست مصرف کردن آب در تابستان گذشته بوده است که موجب شد افکار عمومی در این زمینه متوجه بحران آب بشوند.

۶. اطلاعات

استفاده از این شبکه های و فضاهای آموزش مجازی می تواند افزون بر بالا بردن سطح اطلاعات عمومی، در سطح نظام آموزشی عالی نیز موثر باشد. به عنوان مثال آموزش دادن معلمان و افرادی که در دوره های کارورزی برای تدریس هستند از طریق شبکه های اجتماعی می تواند نمونه ی بارزی از کاربرد آموزشی شبکه های اجتماعی باشد و این خود موجب صرفه جویی در فضای آموزشی و هزینه ها می شود.

۷. اثرات منفی شبکه های اجتماعی:

الف) خانواده

الف-۱) رابطه های مجازی و خیانت زوجین

روابط اینترنتی یک معضل رو به رشد است و پی بردن به این روابط معمولاً همان واکنشی را در پی خواهد داشت که روابط واقعی نوع دیگر دارند. گزارش‌ها نشان می‌دهد که روابط اینترنتی می‌تواند موجب اختلافات زناشویی، جدایی و حتی طلاق در میان زوجین و خانواده‌ها گردد. مطالعات پیشین، جهت تقسیم بندی خیانت، آنرا به سه نوع جنسی، عاطفی و اینترنتی تقسیم بندی کرده‌اند. اما خیانت اینترنتی می‌تواند هر دو جزء خیانت واقعی یعنی جنسی و عاطفی را نیز در خود داشته باشد. یکی از جنبه‌های مشترک در همه این تعاریف، پنهانی بودن یا مخفیانه بودن چنین روابطی در میان زوجین است. این رابطه، زمانی به عنوان خیانت تلقی می‌شود که فرد علیرغم داشتن یک رابطه متعهدانه با فردی در دنیای واقعیت، همزمان، به طور پنهانی و دور از آگاهی شریک زندگی خویش با یک شریک اینترنتی نیز رابطه عاشقانه یا جنسی برقرار می‌کند. خیانت از هر نوعی که باشد موجب سلب اعتماد میان زوجین می‌گردد. به خصوص در رابطه با خیانت اینترنتی این حالت نمود بیشتری پیدا می‌کند. چرا که رفتار خیانت آمیز معمولاً در منزل و در کنار همسر و دور از چشم او توسط وسیله‌ای صورت می‌گیرد که دارای مصارف مثبت دیگری هم هست. مخفی نگه داشتن خیانت اینترنتی نسبت به خیانت واقعی بسیار آسان تر بوده و همچنین احتمال بر ملا شدن آن نسبت به خیانت واقعی نیز کمتر است. بنابراین امروزه این گونه فناوری هایی که از طریق موبایل به سهولت در دسترس است نه تنها (در صورت استفاده ی نادرست) باعث از بین رفتن کانون گرم خانواده و سردی زوجین شود، بلکه گاه نیز فراتر رفته و منجر به طلاق شود. در شبکه های اجتماعی افراد با استفاده از کلمات محبت آمیز و برخوردهای متشخصانه و محترمانه درصدد برقراری ارتباطاتی خارج از چارچوب عرف جامعه و نظام خانواده هستند که این موجب پیدایش خیانت های پنهانی می‌شود و بنیان و نظام خانواده را تهدید میکند.

الف-۲) ورود به حریم خصوصی خانواده ها

احتمال شکست روابط در شبکه های اجتماعی بیش از روابطیست که در دنیای واقعی داریم. مطالعات نشان میدهد زمانی که یکی از زوجین بیش از حد درگیر یک شبکه ی اجتماعی شود، همسر او تمایل بیشتری برای نظارت و کنترل اعمال و رفتار او خواهد داشت که این موضوع می‌تواند منجر به بحث های طولانی و در نهایت مرگ رابطه شود. سهیلا زرآبادی پور کارشناس ارشد مشاور خانواده در خصوص به وجود آمدن سوء ظن و بدبینی در اثر استفاده بیش از حد از فضاهای مجازی می‌گوید: "تکنولوژی به موازات محاسن و فوایدی که در بر دارد؛ معایب و مشکلاتی را با عدم استفاده ی صحیح و آگاهی به وجود می‌آورد. در صورت استفاده بیش از اندازه و نادرست از این تکنولوژی، می‌تواند روابط اعضای خانواده را دچار خدشه کند و شک و شبهه را در بین زوجین ایجاد نماید و رقیبی جدی برای زوجین و اعضای خانواده‌ها شود. همچنین هشداری برای خانواده‌هایی که دچار سردی عاطفی یا طلاق عاطفی می‌باشند؛ محسوب می‌شود." شبکه‌های اجتماعی که نسل جدیدی از ابزارهایی ارتباطی است؛ با اینکه زمان زیادی از تولدش نمی‌گذرد؛ اما به عنوان یک وسیله‌ی ارتباطی بین همگان مطرح شده است. اگر افراد در این فضاها به صورت شایسته و مناسب رفتار نکنند و به صورت خودآگاه یا ناخود آگاه وارد انواع رابطه‌ها شوند و به راحتی با انواع کلیپ‌ها و فایل‌ها ارتباط داشته باشند، بنیان خانواده متزلزل می‌شود و ممکن است ناخودآگاه زوجین را از هم دور کند و اسباب جدایی زن و شوهر را فراهم سازد. علاوه بر سردی روابط، عادی جلوه دادن روابط مجازی و رواج این نوع ارتباطات خود از عوامل مهم طلاق محسوب می‌شود.

الف-۳) تأثیر آن بر طلاق

تأثیر استفاده از شبکه های اجتماعی بر افزایش تعارض های زندگی زناشویی طوریکست که برخی متعقدند بخشی از افزایش آمار طلاق به این مسئله بر می‌گردد. استفاده ی دائم از شبکه های اجتماعی صدمه های جدی به شادی زوجین می‌زند. در این زمینه در ایران تحقیقات جامع و کاملی که بتواند همه‌ی ابعاد مسئله را روشن کند انجام نگرفته است. اما طی مطالعاتی که در مجله‌ی علمی (computers in human behavior) صورت گرفت،

محققان دریافتند که استفاده‌ی دائم از این شبکه‌ها منجر به جدایی بین آنها می‌شود. در این مجله به ارتباط مستقیم بین شبکه‌های اجتماعی و کاهش کیفیت زندگی زوجین و خیانت در برخی ازدواج‌ها اشاره شده و با برآورد نرخ طلاق که از تعداد حساب‌های کاربری فیسبوک بدست آمده است، به این نتیجه رسیده‌اند که زمانی که کاربران فیسبوک ۲۰٪ افزایش داشته‌اند، نرخ طلاق ۴٪ افزایش پیدا کرده است؛ و این یعنی اینکه با افزایش تعداد کاربران شبکه‌های اجتماعی میزان طلاق‌ها نیز افزایش یافته است. در تحقیق دیگری عنوان شده است: زوجینی که کمتر از رسانه‌های اجتماعی استفاده کرده‌اند ۸۸٪ شادتر از زوجینی هستند که دائم از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. در طی یک تحقیق دیگر مربوط به شرکت (slater and Gordon)، نشان داده شد که حدود ۱۷٪ زوجین بریتانیایی بر سر شبکه‌های اجتماعی هر روز بحث می‌کنند. همچنین به گفته‌ی رئیس سازمان بسیج رسانه کشور ۶۸٪ طلاق‌ها در ۱۵۰ کشور دنیا ناشی از رابطه‌ی یکی از زوجین با جنس مخالف در شبکه‌های مجازی است.

ب) فردی

ب-۱) جسمی

ب-۱-۱) بی‌خوابی‌ها و تأثیرات منفی آن بر جسم

یکی از عوامل کلیدی برای برخورداری از سلامت جسمی و روان کامل، خواب کافی است و عوارض بی‌خوابی مکرر بر هیچکس پوشیده نیست به تازگی مطالعه‌ای در خبرگزاری‌های مختلف منتشر شد، که نشان می‌دهد افرادی که قبل از خواب، با اینترنت و دیگر وسایل الکترونیکی سرگرم می‌شوند، بیشتر احتمال دارد که بد خواب شوند. به گزارش رویترز، در یک مطالعه مشخص شده که نیمی از افرادی که قبل از خواب حداقل یک و نیم ساعت را پای رسانه‌های الکترونیکی می‌گذرانند از میزان کیفیت خوابشان کاسته می‌شود. بنابراین کیفیت خواب شبانه، میزان سر حالی و تمرکز افراد در طی روز با بالا رفتن ساعاتی که افراد پای این صفحه‌های نورانی می‌نشینند، کاهش می‌یابد. نکته جالب این که در این حالت لزوماً مدت خواب افراد کم می‌شود، بلکه برعکس، حتی در مواردی که کاربران حرفه‌ای باشند، زیاد هم می‌شود، اما این مدت اضافه خواب، نتوانسته یک استراحت واقعی را به آنها هدیه دهد، بلکه آنها چنان بد خواب شده‌اند که این مدت اضافه تنها کسل‌ترشان کرده است.

ب-۱-۲) کاهش تعاملات فرد به فرد

اختلال در ارتباط‌های اجتماعی و عاطفی کاربران و جایگزینی دوستان مجازی به جای دوستان واقعی فرد از معایب استفاده از شبکه‌های مجازی است که به طور ناخود آگاه بر فرد اثر می‌گذارد و نتیجه استفاده مدام از این شبکه‌ها می‌باشد. زمان زیادی که برخی افراد در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌گذرانند، باعث می‌شود زمان کمی برای ارتباط آنها با دیگران در دنیای واقعی باقی بماند. این مسئله موجب کاهش مهارت‌های ارتباطی آنها می‌شود. براساس نتایج تحقیقات مختلف، این افراد قادر نیستند به درستی و به طور موثر با دیگران ارتباط برقرار کنند.

ب-۲) روحی

ب-۲-۱) آسیب‌های روحی و روانی

استفاده‌ی نادرست از شبکه‌های اجتماعی آسیب‌های روحی و روانی بسیاری برای فرزندان به همراه دارد و به مرور زمان کانون خانواده را سست و تخریب می‌کند. ریشه حضور مدام و مستمر فرزندان در شبکه‌های اجتماعی به خاطر پر کردن خلأهای روحی و روانی و عاطفی است که از سوی خانواده‌ها مورد بی‌توجهی و غفلت شده است؛ بنابراین والدین امروز اگر برای فرزندان خود زمان نگذارند، در آینده‌ای نه چندان دور آسیب‌های اجتماعی بسیاری فرزندان‌شان را تهدید خواهد کرد. اختصاص ندادن زمان به فرزندان و کاهش تعداد فرزندان نیز یکی از دلایل حضور آنان در شبکه‌های اجتماعی می‌باشد.

ب-۲-۲) افسردگی و انزوای اجتماعی

با توجه به مطالعات اخیر افرادی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده ای اعتیاد گونه دارند نسبت به افراد عادی احساسات منفی بیشتری از جمله افسردگی را تجربه می‌کنند. افرادی که قبلاً سابقه ابتلا به افسردگی داشته‌اند؛ بیش از دیگران در معرض خطر هستند. در شرایط کنونی، وجود تکنولوژی‌های جدید و به تبع آن گوشی‌ها و تبلت‌ها و حضور در فضاها و شبکه‌های اجتماعی، ارتباطات حضوری با اقوام، دوستان، خانواده‌ها و حتی زوجین به صورت مجازی در آمده است و هر فردی به گونه‌ای در فضای مجازی زندگی و عمر خود را بی هدف سپری می‌کند و اولویت‌های زندگی خود را هم چون سلامت جسم و روح، نیازهای عاطفی و روانی خود و خانواده، اشتغال، پیشرفت در ابعاد مختلف زندگی را رها کرده و کم‌کم بدون اینکه خود فرد متوجه شود، رنگ می‌بازد و کمرنگ می‌شود. حتی با والدین، همسر، فرزندان خود آنگونه که باید ارتباط نخواهند داشت استفاده ی بیش از حد از اینترنت باعث به وجود آمدن چارچوب تنهایی، درون گرایی، سردی، گوشه گیری و افسردگی در افراد می‌شود. افراد در شبکه‌های مجازی با اشخاصی مواجه می‌شوند که به ظاهر به نظر نمی‌رسد که حس آنها را داشته باشند یا وضعیت اقتصادی یا اجتماعی بسیار بهتری نسبت به آنها دارند، بنابراین احساس تنهایی شان بیشتر و به دلیل وضعیت درماندگی که برایشان ایجاد می‌شود به افسردگی مبتلا می‌شوند.

ب-۲-۳) افت تحصیلی در بین دانش آموزان و دانشجویان

دکتر محمدحسین حبیبی مدیر مرکز علوم اعتیاد دانشگاه تهران در مطالعاتی که بر روی گروهی از افراد انجام داده بیان می‌کند: "گاهی والدینی که از عملکرد ضعیف فرزند نوجوان شان در مدرسه گلایه دارند به تصور اینکه این مشکل تحت تاثیر مواد مخدر است به من مراجعه می‌کنند. این نوجوانان چنان در دنیای مجازی غرق می‌شوند که از خواب خوراک، مسئولیت‌ها و فعالیت‌های روزمره شان باز می‌مانند. مسئله اصلی این است که این نوجوانان به اینترنت معتاد شده‌اند. همچنین مسعود بصیری رئیس سازمان بسیج رسانه کشور آثار شبکه‌های اجتماعی برتعلیم و تربیت را مخرب خواند و خاطر نشان کرد: "افت تحصیلی در ۷۰ درصد دانش آموزانی که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، به وضوح مشاهده می‌شود" این روانشناس با اشاره به تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر دانش‌آموزان و دانشجویان گفت: "دانش‌آموزان و دانشجویانی که درگیر شبکه‌های اجتماعی می‌شوند، تمرکزشان بردرس کاهش می‌یابد و افت تحصیلی گریبان گیرشان خواهد شد." طبق نتایج یک تحقیق که در سال ۲۰۱۲ توسط گروهی از روان شناسان به سرپرستی دکتر گراهام جونزدرانگلستان انجام شده است، دانشجویانی که در روز بیش از دو ساعت در شبکه‌های اجتماعی وقت خود را سپری می‌کنند در مقایسه با دانشجویان دیگر که اینکار را انجام نمی‌دهند، در سطح معناداری افت تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند؛ بنابراین ورود دانش آموزان و دانشجویان به فضای مجازی و سرگرم شدن در شبکه‌های اجتماعی و بازیهای اینترنتی تأثیر بسزایی بر افت تحصیلی آنها دارد.

ب-۲-۴) اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی

اعتیاد به اینترنت مختص به سن یا طبقه ی خاصی نیست. صرف نظر از اینکه آن را بیماری یا آسیب اجتماعی بدانیم، پدیده ای معضل اجتماعی است مزمن، فراگیر و عودکننده که با صدمات جسمانی، روانی، خانوادگی و اجتماعی همراه است. همه افراد در هر جا می‌توانند به ارتباطات اینترنتی، جمع آوری اطلاعات، چت کردن و... از طریق اینترنت معتاد شوند که بیشتر آنها کسانی هستند که از ضعف شدید در روابط اجتماعی رنج می‌برند و به همین دلیل به اینترنت و شبکه‌های مجازی پناه می‌برند. یکی از این اعتیادها، اعتیاد به روابط انسانی روی شبکه می‌باشد. این ارتباطات در اتاق‌های گفتگو، نسبت به روابط فامیلی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند و باعث می‌شود فرد بطور کلی از زندگی عادی و روزانه خود فاصله بگیرد و در دنیای بی حد و مرز اینترنت غرق شود. و از اهداف واقعی زندگی خود عقب می‌مانند. سرعت و گسترش تکنولوژی و ارتباطات و توجه شدید به برنامه‌های اینترنتی

باعث شده کاربران نرم‌افزارهای ارتباطی جزو گروه‌های بزرگ معتادان به اینترنت محسوب شوند. تا جایی که امروزه روان‌پزشکان و روان‌شناسان اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی را در حیطه اختلالات روانی گنجانده‌اند. الهه آزاد نام کارشناس ارشد روان‌شناسی "اعتیاد اینترنتی و حالات روان‌شناختی محتمل بر آن نیز، به نوبه‌ی خود، باعث گرایش بیشتر افراد به سمت اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌شود. در واقع، قطع بودن یا عدم دسترسی به اینترنت برای افرادی که دچار اعتیاد اینترنتی شده‌اند، باعث ایجاد حالات افسردگی و اضطراب می‌شود و این افراد برای رهایی از این حالات ناخوشایند دوباره به سمت استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اینترنت می‌روند."

ب- ۲-۵) دور کردن افراد از اهداف مهم زندگی

درک این موضوع که توجه بیش از حد افراد به دنیای مجازی و هویت خود در شبکه‌های اجتماعی آن‌ها را از رقابت در دنیای واقعی و رسیدن به اهداف مهم باز داشته بسیار آسان است که از جمله‌ی آنها می‌توان به ایجاد اختلال در بازده شغلی فرد اشاره کرد این افراد در محیط‌های کاریشان زمان زیادی را به چت کردن و چک کردن صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی اختصاص می‌دهند که طبعاً قسمتی از این زمان در ساعات کاری اداری فرد انجام می‌شود، آنلاین بودن مداوم در شبکه‌های اجتماعی در کوتاه مدت هم باعث عادت نا آگاهانه در استفاده از این شبکه‌ها شده است.

ب- ۲-۶) تأثیرات آنها بر کودکان و نوجوانان

کودکان و نوجوانان در کوچه پس‌کوچه‌ی این شهر الکترونیکی به دنبال سرگرمی، از خطرات ناشناخته‌ی آن غافل هستند و بنابر طبیعت کودکی، دید مثبت و خوبی نسبت به پیرامون خود دارند. در این گونه برنامه‌ها صدمات بهداشتی روانی به کودکان و نوجوانان وارد می‌شود که از جمله آنها می‌توان به انحرافات جنسی، خشونت، اعتیاد، رفتارهای ضد اجتماعی، سست شدن مبانی خانواده، اشاعه جرم و جنایت در طیف وسیع در بسیاری موارد جبران‌ناپذیر، اشاره کرد. و باعث از بین رفتن خلاقیت کودک و ایجاد مسائل و مشکلاتی می‌شود که مناسب سن آنها نیست و انگیزه‌اش را برای تعامل با دیگران کم می‌کند که این خود اثرات منفی بر ارتباطات شخص و تعاملات اجتماعی آنها می‌گذارد. یکی دیگر از چالش‌های مهم و پیش‌رو در این فن‌آوری جهانی هزاره‌ی سوم بلوغ زودرس، عدم امنیت اطلاعات و نبود هویت شخصی برای کاربران در سنین مختلف و بخصوص کودکان است.

نتیجه‌گیری

در عصر حاضر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی محبوب‌ترین ابزارهای ارتباطی می‌باشند. که توجه میلیون‌ها کاربر را در سراسر جهان، به خود جلب کرده‌اند. و در کنار مزایای بسیار، معایبی نیز دارد که عدم آشنایی کامل با آنها می‌تواند آسیب‌هایی را برای خانواده‌ها به بار آورد. این مقاله در صدد آن است تا برخی از معایب و تهدیدات موجود در شبکه‌های اجتماعی مجازی را معرفی و راهکارهایی جهت پیشگیری و کاهش این گونه آسیب‌های نو پدیدار نماید وجود چنین شبکه‌هایی باعث تحولات و پیشرفت‌هایی در زندگی روزمره‌ی افراد شده‌اند. اما از طرفی هم نمی‌توان از آسیب‌های ناشی از این فناوری‌ها غافل ماند. اگر افراد با محیط‌ها مجازی و امکانات مختلف آن آشنا شوند می‌توانند به نحو احسن از این منابع عظیم اطلاعاتی و ارتباطی به‌رمند شوند، چراکه این شبکه‌ها، محدودیت‌های زمان و مکان را تا حد زیادی از میان برداشته‌اند و این امکان را فراهم کرده‌اند تا افراد براحتی بتوانند به ارتباطات و اطلاعات مرتبط با نیاز خود دست یابند. لذا بهتر است به جای فیلتر کردن و حذف اجباری این گونه رسانه‌ها، فرهنگ استفاده صحیح از آنها را توسط خودشان به افراد آموزش دهیم.

۸. راهکارها و پیشنهادهای:

۱. راه درست استفاده کردن از ابزارهای دیجیتال را با خواندن کتاب یاد بگیریم.
۲. قبل از استفاده از هر برنامه ای ابتدا کمی راجب ویژگی های مثبت و منفی آن مطالعه کنیم.
۳. از آسانی گفتگو و تبادل اطلاعات با دیگران در مباحث مفید و آموزنده استفاده کنیم.
۴. برای اوقات فراغت خود برنامه ریزی کنید و سعی کنید در این برنامه ریزی زمان استفاده از شبکه های مجازی را در اولویت های پایین تر قرار دهید.
۵. ورزش کنید و با دوستان خود به تفریح های دسته جمعی بروید.
۶. اگر احساس می کنید که به این شبکه ها معتاد شده اید بهتر است موقع خواب گوشی، تبلتتان را از خودتان دور کنید، اگر این وسایل از شما دور باشند مجبور نمی شوید مثلاً نصف شب تلگرام خود را چک کنید و اگر هم بی خوابی به سرتان زد کتاب غیر درسی بخوانید. مثلاً کتاب واژگان انگلیسی، حافظ و سعدی و....
۷. هنگام صرف وعده های غذایی و حتی بعد از آن هم به سراغ وسایل دیجیتالی نروید.
۸. مسلماً کم رنگ شدن حضور شما در فضای مجازی برای دوستانتان سوال برمی انگیزد، در جواب به عکس المعمل دوستان خود آنها را هم تشویق به این امور کنید.

۹. منابع و مراجع:

- برگرفته از فصل نامه علمی_ پژوهشی مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران (دوره ی اول) شماره ی چهارم، زمستان ۱۳۹۱: ۱۷۶_ شبکه های اجتماعی مجازی و بحران هویت_ ثریا معمار_ صمدعدلی پور_ فائزه خاکسار
- منبع: تاریخچه ی شبکه های اجتماعی _ ایران ناز <http://www.irannaz.com/history-social-network.html> و
- حقایقی درباره ی آسیب های شبکه های اجتماعی _ گزارش پایگاه اطلاع رسانی شبکه آشنایی با تاریخچه ی شبکه های اجتماعی، به گزارش میز آنلاین، جمعه ۲۰ خرداد ۹۰
- آشنایی با تاریخچه ی شبکه های اجتماعی، سایت همشهری آنلاین، نوشته شده در تاریخ ۲۰ خرداد ۱۳۹۰، تاریخچه hamshahonn.ir
- ازمجموعه مقالات سایت آفتاب، تأثیر شبکه های اجتماعی بر جوانان، منتشر شده در تاریخ: یکشنبه ۸ دی ۱۳۹۲
- اسلامی، مروراید، مقاله، بررسی شبکه های اجتماعی و تأثیرات آن بر ابعاد مختلف زندگی
- ۱۰ اثر شبکه های اجتماعینوشته شده در تاریخ سایت خبری برای فردا: سه شنبه ۴ شهریور ۱۳۹۳
- عین حصاری، محسن، مزایا و معایب شبکه های اجتماعی، مجله ی اینترنتی فناوری اطلاعات، نوشته شده در تاریخ: ۱۶ اسفند ۱۳۹۳ TW/ki
- مقالات ارسالی سایت آفتاب - بررسی آثار مثبت و منفی شماره ۱ در رفتار اجتماعی جوانان و نوجوانان
- امیرپور مهناز، گریوانی مریم، مقاله تأثیر شبکه های اجتماعی بر سبک زندگی جو
- مهدیان، مهدی؛ گروه خبری اجتماعی فرهنگ نیوز، پایگاه خبری فرهنگ نیوز: نوشته شده در تاریخ: ۹۳/۷/۱۴
- <http://www.akairan.com/health/bimari-behdasht/۱۰۵۹۲.html>

برگرفته از سایت آکا ایران گردآوری: گروه سلامت.

برخی مطالب بر گرفته از سایت های جام نیوز، ایسنا، سایت متمم، تحلیلی خبری ایران و مهر می باشد

مرجع مجله ی دانش رسانه ص ۳۹ شماره ی ۸۶ اینترنت و اعتیاد

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله